

דרכי שלום. ועיין ביצמות (דף ס"ה ע"ב) דלמד מ"ד איכא מנה צוה ע"ש:

אלה דאכתי יש לעיין דמנא ל' דלא פסקו אנשי אמנה דילמא שאני התם שנשבע ואינו רואה לישבע לשקר ששבע שלמד ושנה דכל העולם נודעו כו'. ובשלמא לפי שיטת התוס' שפיר מוכיח שם משום דאי נימא דפסקו אנשי אמנה למה ה' לו לישבע ע"ז. לא הו"ל לישבע רק לומר שלמד ושנה. איכ' מוכח דלא פסקו אנשי אמנה ולא ה' הו"ל לומר דבר שקר. אבל לשיטת הרמב"ם דלמא משה נשבע משום דאם לא ה' נשבע. הוה חשדין ל' דיועד ללמד רק שמשה משום דמותר לשנות צוה. לכך ה' מוכרח לשבע וכיון שמוכרח לשבע לא ה' באפשר לישבע לשקר משום חומר השבועה ודוק:

(דף כ"ד ע"א) **בפירש"י** (ב) ד"ה אינגב ל' כסא דכסא כלי של אושפיו הוה. לכאורה אינו מובן דמנ"ל לרש"י ז"ל דכלי של אושפיו הוה דלמא ה' הכלי של מר וזוטר ונגב לו בשעה שסי' באושפיו. ואין לומר משום דאמר דלא איכפת ל' אממונא דחבר' ואי ה' של מ"ז. הו"ל אממונא דרבי'. דשם קאי במה שנגב יד' בגלמא דחבר'. ומה שאפשר לומר צוה. דהר"א כתב ה' דכפת' בשני ש"י יודע שאמר מבני הכית נגבו ע"ש והוה דחיקא לרש"י ז"ל לפרוש הכי. לכך פירש הסניא בא"א היינו שהכירו הכוס אלל הכר בי רב. והכר בי רב כיחש ואמר שלא נגבו רק שמאלו ואינו יודע כלל אם זהו הכסא דכסא של בעה"ב שלא ה' בו סימן. ואיכ' אי ה' הכסא דכסא של מ"ז. ודאי הו"ל טביעת עין בו ולא ה' לר' לכופתו אם ה' מ"ז מכירו בט"ע וה' לר' להחזירו אף לפי טענתו שטען שמאלו. אבל כיון שהכסא דכסא לא ה' של מ"ז. והבעה"ב אינו נאמן לומר שמכירו בט"ע שהיא שלו. רק שבעה"ב טוען שמכירו בט"ע שהיא שלו שנגב ממנו והוה כדברים הנזכרים שכן הוא משום דחוי' דלא איכפת ל' אממונא דחבר'. לכך כפת' ואודי. ולפ"ז אפשר דמשה מביא תלמודא הך עובדא הכא משום דמחשע דהכסא הגיל נגב מבית אושפיו ששימשו בו בעת שסי' מ"ז סס. דכן משמע לישנא דאינגב ל'. ואיכ' אף שהכסא ה' של אושפיו אפ"ה ראה אותו מ"ז. והו"ל למ"ז ט"ע בו. אלא דהו' ככלים שלא שבעתן העין דלא מהני צוה ט"ע לכך מביא הך עובדא דכסא שבעתו עין לא מהני צוה ט"ע ודוק:

בגמרא (ג) תניא מודה רשב"א כו' וכן ה' רשב"א אומר כו'. עיין בספר משכנות יעקב חלק י"ד סימן ל"ה דעיקר הענין דכלים שלא שבעתן עין. ה"מ אחי"א וסובר שלא יכיר הכלי לכך ממה דתי' דהרי"א וכן ה' רשב"א שמכיר בט"ע וה"א ר"א' ממה דתי' דברייתא וכן ה' רשב"א אומר כו' ומדקאמר וכן לא קאמר ועוד ע"כ דהוה משום דהו' הכל מעטס יאוש. ונימ' לענין איסור סמכין על ט"ע של ת"ח אף בכלים שלא שבעתן עין ע"ש שהאר"ך צוה. ולפני"ד יש לעיין דאיכ' אם יאמר ה"מ שלא נתייחס שפיר ניהדר ל'. אלא ע"כ דחיישין שמה טועה צוה במה שאומר שמכיר בט"ע כיון שלא שבעתן עין ומה שהניא ר"א' מלשון וכן' כסוגיא זו מלינו במס' שבת (דף כ"ז ע"א) ושם פירש"י נחד לישנא דוכן הוה כמו ועוד. ועיין עוד שם (בדף נ"א ע"א) וכן ה' רשב"ג אומר וע"ש בפירש"י. ועיין במש"כ לעיל (דף י"ט ע"א) בפירש"י ד"ה אירכט ל' ודוק:

בתוס' (ד) ד"ה י"ב קאמר ר"ש כו' דהמפסיד מתייחס ואומר דעכומ"ז שקלי ל' ואפ"ל אם ישראל לא יכריז דתולה דמן העכומ"ז נפל דהן רובא. לכאורה הוה שפת יתר מש"כ ואפ"ל אם ישראל כו' דלענין מה הו"ל הך עשמה. והגה"ה ל' צוה דלכאורה י"ש לדקדק קצת בקושייתם שהקשו מה לר' טעם דנתייחסו הבעלים חפיק ל' דיש תלמודא דמטכומ"ז נפל. דמאי נ"מ בין הך טעמי וגם לכאורה הו"מ לתרוי' דלענין לעעמא דהבעלים מתייחסים בא"א נאכד דבר שידוע

(א) ישוב למה שיש להקשות בגמ' ועדיין יש לעיין. (ב) ביאור כוונת רש"י. (ג) דחי' לראיית ס' משכנות יעקב. (ד) ביאור יפה בלשון התוס'

לא אילתרין קרא דהא אפילו במלויין אלל כל אדם מותרין ביאוש. ועיקר הוכחה התוס' דלא חיירי קרא בידע ומתייחס. הוה מטעמא דהו' אף במלוי' אלל כל אדם מותר. ולא מטעם דכירע ומתייחס הוה דבר פשוט. איכ' לפ"ז מאי מקשי תלמודא איסורא דמיתא דהיתירא מה היתירא בין אית צוה סימן בין לית צוה סימן שרי. דנימא ג"כ דכלית צוה סימן לא חיירי קרא משום דאף במלוי' אלל כל אדם נמי שרי באופן זה וכסברת רבא דיאוש שלא מדעת שרי דהו' יאוש. לכך נראה דכוונת התוס' דמאי מדיק תלמודא איסורא דמיתא דהיתירא. ה' מלין לפרוש אשר תאכר ממנו ומלאתה. דדוקא במלוי' אלל כל אדם אסור משום דאין הבעלים מתייחסים שיש להם סימן. אבל באכורה אלל כל אדם שרי משום שהבעלים מתייחסים והכל תלי ביאוש. ואיכ' איך מדיק איסורא דמיתא דהיתירא לכך כתבו התוס' דמה שנתיר אכורה ממנו ומכל אדם ע"כ לא אילתרין בידע ומתייחס. דהא אף במלויין אלל כל אדם שרי ביאוש. ואיכ' לא אילתרין קרא דממנו למעטי אכורה מכל אדם מטעמא דיאוש. דהא אז אף במלויין אלל כל אדם שרי כיון שנתייחס. וע"כ קרא אחא למעטי אכורה מכל אדם דשרי אף באופן דאסור במלוי' אלל כל אדם. ואיכ' שפיר נדיק דמה אכורה מכל אדם שרי בלא ידע ומתייחס. אע"ג דלכ' ידע לא מתייחס אפילו יש בו סימן. ומכש"כ דמיתר בכי ידע ומתייחס. כמו כן איסורא הוה בכל אנפי בין בידע ומתייחס. בין בידע לא מתייחס. ועיין (בדף כ"ז ע"א) בתוס' ד"ה מה שמלה ועדיין יש לעיין ודוק:

(דף כ"ג ע"ב) **בגמרא** (א) בהני תלת מילי עבדי רבנן דמשיני במילייהו במסכת כו' עיין פירש"י.

יהנה במס' שבת (דף ק"ט) קאמר ש דלא פסקו שם אנשי אמנה אף בשעת כשלוה של ירושלים דמשיב לא אה' חובש יאין בירי לא לחם ושמה היינו לא משנה ולא ברייתא. ולכאורה מאי ראי'. דילמא פסקו אנשי אמנה והוה יודע באמת אף שמשנה ואומר שלא למד דבהני מותר לשנות. ולפמ"ש התוס' ד"ה במסכת דאם צא לישאל דין או הוראה. אז לר' להשיב ואינו רשאי לשנות. איכ' שפיר מוכח שם דלא פסקו אנשי אמנה. דאם ה' יודע ודאי דלא ה' משנה לומר שאינו יודע שלא למד. דלענין דין או הוראה איסור לשנות. ואיכ' למה לו לשנות דבר זה לעשות איסורא במה שזין לו שום חיעלת ויש לו ציון מזה. ומסתמא קישטא קאמר שלא למד ומדלא השיב שלמד ושנה מוכח דלא פסקו אנשי אמנה. אמנם הרמב"ם פ"ד מה' גזילה ואבירה הלכה י"ג כתב כגון שה' עוסק במס' נדה ואמר מקוואות אני שונה כרי שלא ישאלוהו שאלות בענין נדה וכתב ה"מ [כעת] אינו צריך למרוי' לדעת הרמב"ם קשיית התוס' וז"ל דוראי ת"ח שגניע והוראה ומורה דברים שממונה ע"כ לר' לזהר שיאמר מיד ולא יגמנס. אבל הכא חיירי שאינו מומחה לרבים לכך כל מה שאפשר לו להשאט עדיף טפי עכ"ל. איכ' לכאורה יש לעיין מנא ל' דלא פסקו אנשי אמנה. ואפשר דלענין הא דמשי רבנן לענין מסכת. שפיר סני שיאמר ששנה ואינו זוכר עתה. ומדמשיב שלא למד כלל מוכיח דלא פסקו אנשי אמנה. ומה שאפשר לומר עוד. דתלמודא קאמר שם דקרא דישא כיוס הוה אין ישא אלא שבועה. ואיכ' אפשר דאף דמותר לשנות בהני תלת מילי. אבל לישבע לשנות צוה ודאי אסור ומדנשבע שם שלא למד מוכח דקושטא קאמר. ומדלא נשבע שלמד ושנה מוכח דלא פסקו אנשי אמנה. וכזה אפשר לתרץ מה שהקשו התוס' ד"ה באושפיו אחאי לא חשיב הא דמותר לשנות מפני דרכי שלום. ולפמ"ש אפשר דמשום דרכי שלום מותר אף לישבע משום דחוי' דהקב"ה בעלמו שינה שם. ואיכ' אפשר דמותר אף לישבע אף שינה צוה שמי של הקב"ה. כיון דהקב"ה בעלמו שינה מפני דרכי שלום. ואפשר עוד דזהו טעמי של מיד מלואה לשנות כיון דחוי' דהקב"ה בעלמו שינה מפני דרכי שלום ועיין נש"ט ח"מ סימן רס"ב סעיף כ"א בסמ"ע ס"ק מ"ד שכתב דלדעת רש"י איכא מלה לשנות כהנך ולדעת הרמב"ם אינו מלה רק רשות. והרי הרמב"ם כתב שם גס הא דמשנין מפני